

GLADYS DAVIDSON:

Kralj Zlatoprst.

Iz angleščine poslovenil dr. E. S.

kraljestvu Vesele dežele je živel star kralj, ki si je želel dolgo časa dediča za svoj prestol. Slednjic se mu je po mnogih letih, ravno ko se je začel bati, da bo umrl brez otrok, narodilo nekega jasnega poletnega dneva v veliko veselje vsega naroda dete — kraljevič. Pri rojstvu pa je po nesreči umrla kraljica; a vkljub temu žalostnemu dogodku je bilo veselje v deželi zaradi rojstva dolgo zaželenega dediča tako veliko, da so svečanosti trajale več

tednov.

Ljudstvo se je zbiralo vsak dan v neizmernih množicah zunaj pred palačo. In kadar so prinesli malega kraljeviča na balkon in ga pokazali množicam, so ga te pozdravljale, da je kar odmevalo.

Kraljevsko dete je bilo lep otrok s črnimi očmi in črnimi kodrastimi lasmi; in ko se je zaznalo, da ima zlate prste na nogah, so ga imeli za najčudovitejšega kraljeviča na svetu. In narod Vesele dežele je bil nanj še bolj ponosen kakor kdaj prej.

Velike so bile seveda tudi slavnosti ob njegovem krstu. Malemu kraljeviču so dali ime kraljevič Zlatoprst; in kakor je bilo to navada v tedanjih časih, je kralj povabil vse vile, ker je mislil, da bodo rade obdarovale dragoceno dete s krasnimi darili.

Slišali ste že povest o »Trnjulčici«, katere kraljestvo se je dotikalo mej njegovega lastnega kraljestva. Mislili bi si sedaj, da je bilo to kralju Veselé dežele svarilo, naj bo pazljiv, ko vabi vile. Toda ravno nasprotno, on je celo pozabil poslati povabilo ravno tej hudobni vili, ki je napravila, da je zaspala sosedna kraljevska rodovina za celih sto let. Ali ni bila to neprevidnost?

Hudobna vila je bila v resnici jako jezna; vkljub temu pa ni provzročila pri krstu nikakega dogodka kakor v prejšnjem slučaju, ampak se je hitro maščevala na jako vznemirljiv način. V noči, ki je prišla za krstnim dnevom, ji je uspelo s pomočjo njene čarovnije ukrasti kraljeviča iz kraljeve otroške sobe in ga prestaviti v kočo uboge slepe kmetice, ki ji je tudi ukradla dete — deklico in jo položila v zibelko v palači.

Ta kmetica je bila prav takrat jako bolna in šele tedaj, ko je dete bolj zraslo, je zaznala, da je to dete, ki leži v njeni stari ieseni zibelki, deček. Tako je vkljub temu, da je imela gotov vtisk, da je njeno dete deklica, prišla do zaključka, da se je bila mogoče le zmotila in ker je bila slepa, ni mogla zapaziti, da ima kraljevič zlate prste. Odkar je bil odšel njen soprog na vojno, je živela čisto sama v koči na samoti daleč stran od ljudi; nič več se ni vznemirjala, nego je vzrejala dečka kakor svojega lastnega otroka.

V palači je bilo medtem osupnenje strašno, ko so opazili izmenjavo deteta. Zavladata je največja razburjenost. Prvi minister je pazil, da ta novica ni prišla preko neposrednih čuvajev kraljevskega deteta; vznemirjeni kralj pa je poslal sle na vse strani, da preiščejo deželo in dobe izgubljeno dete.

Mnogo mesecev so pozvedovali dalje, a resnica o vsej zadevi je bila le še vedno mrtva skrivnost. Med tem časom so kazali malo dete — deklico v kraljevski otroški sobi dan na dan z balkona pozdravljajočemu ljudstvu, ki je bilo na ta način popolnoma prevarano.

Ko je preteklo leto dni in skrivno iskanje po izgubljenem kraljeviču Zlatoprstu še ni privedlo do nikakega uspeha, je ubogi stari kralj tako težko obolel od žalosti in toge, da je umrl. V svojih zadnjih vzdihih pa je dal zapriseči prvega ministra, da bo nadaljeval iskanje in da bo storil vse, kar bo v njegovih močeh, toliko časa, dokler ne dobi mladega dediča; zakaj kralj je dobro vedel, da je vladala velika nezadovoljnost v deželi pred kraljevičevim rojstvom, in če bi ljudstvo zaznalo, da je njihov ljubljenec izgubljen in da so ljudstvo vodili za nos s tujim otrokom, bi bila državljanska vojna neizogibna.

Tako je imel prvi minister šepetopuh tudi še tedaj vedno trajno zaposleno celo vojsko skrivnih iskalcev, ko so bili že pretekli meseci žalovanja. Leta so minila, in vendar še niso prišle nobene novice o pogrešanem dediču. S časom pa so postale težave prikrivati ljudstvu resnico vedno težje, ker so tudi vzroki vse zadeve postajali vedno večji in večji.

Med detinsko dobo malega tujca, ki so ga imenovali »dete Kuka-vica« vsi, ki so vedeli za skrivnost, je bilo dovolj lahko kazati ga kot mladega dediča; in celo za več let, ko so ga oblekli lahko še v deško odelo. Toda ko je deklica prišla v dekliško dobo, tako prikrivanje ni bilo dostojno in ne izvršljivo. In mnogo zvijač si je bilo treba zamisliti zato. Vse različne otroške bolezni so morale pomagati preprečiti, da ljudstvo ni odkrilo resnice. Kadarkoli so pričakovali mladega kralja, da se bo pokazal ob kaki javni svečani priliki, se je vedno raznašala vest, da je obolel na ošpicah, oslovskem kašlju,

mumpsu ali na kozah ali kaki drugi dobro znani otroški bolezní. Za nekaj let se je dalo varanje še nadalje čisto gladko nadaljevati v kljub temu, da je začelo ljudstvo vedno bolj in bolj sumničiti, da jim je bil vzet mladi kralj in da nekaj ni prav v redu. In v resnici, nezadovoljnost in celo upor sta zorevala v deželi.

V tem času je zraslo dete Kukavica v tako ljubko dekletce, da so jo vse njene služabnice nazivale »kraljična Najlepša«; in tako sladak in solnčen je bil njen značaj, da so jo vsi ljubili, ki so se sestali z njo, in stari knez Šepetopuh jo je ljubil kakor svojega lastnega otroka.

Pa ona je bila tudi razumna in pomagala je skrbnemu prvemu ministru jako mnogo s tem, da je prav spretno igrala svojo kraljevsko vlogo. In celo, ko je postala prevelika, da bi predstavljala mladega kralja v javnosti, je sama svetovala, kako prevariti ljudstvo, in je sklenila tako ravnati posebno, odkar je imela upanje, da bodo pogrešanega dediča nekoč našli.

Njej seveda ni bilo mnogokrat dovoljeno hoditi izvan ozemlja, ki je pripadalo k palači; toda nekega pomladnega dne ji je bilo, kakor da jo je prešinil pravi pomladanski duh. Klic iz šume in dežele je bil presilen, da bi se mu mogla ustavljati. Tako je utekla iz svojih vrtov, se izprehajala dalje v svobodnem, veselem pohodu, pevajoča kakor vesel škrjanček.

Hipoma zasliši glas pastirčkove piščalke, ki je pela najslajšo godbo, kar jo je kdaj slišala. Zavije okolo skupine košatih dreves na pobočju prijaznega hribčka in kmalu stoji oko v oko z mladim zalim pastirjem približno iste starosti. Njegove črne oči so se srečale z njenimi, in njegov prvi silni pogled ji je zbudil občudovanje in nagnenje.

Ni trajalo dolgo, in kraljična Najlepša je zvedela, da je mladi pastir imel dozdej tako mirno življenje brez doživljajev, da ni govoril do tedaj še z nobenim živim bitjem, razen s svojo materjo. Pravil je o njej, da je slepa in da ji pase ovce, odkar je začel hoditi.

Nikdar še ni ničesar slišal o kralju Zlatoprstu; ko mu je pa Najlepša zaupala povest o mladem dediču, ki je izginil, in o prevari, ki jo mora ona izvrševati, se je za to jako zanimal.

»Čisto gotovo,« je rekel pastir, ko je bila prenehala pripovedovati, »jaz ne vidim ničesar čudovitega v izgubi kralja, ki ima zlate prste, saj imam tudi jaz, preprost pastirski deček, ravno tako zlate prste; jaz sem bil vedno mnenja, da jih ima vsak človek.«

Ko sliši Najlepša to nedolžno pripombo, ji začne srce hitro biti v divjem razburjenju, in prosi tujca, naj sezuje svoje črevlje, da po-

gleda njegove noge. Ko vidi, da ima resnično zlate prste, je bila vsa polna veselja, zakaj bila je gotova, da sedi ob njeni strani davno izgubljeni kralj.

Ka razkrije njegovo pravo pokolenje in vzvišeno stališče, mu reče: »Dovolite mi, da vas smem uvesti pri vaših podložnikih tako, kakor sama hočem. Dolgo sem želela, da bi mogla sama obdarovati starega kneza Šepetopuha s takim veselim presenečenjem; in jaz se naj veselim nad tako slavno skrivnostjo! Pojdite z menoj nazaj v palačo! Vanjo bova stopila, ne da bi naju kdo videl. Potem vam dam kraljevsko odelo vašega očeta, da si ga oblečete, tako da boste pripravljeni in vas bom mogla predstaviti kot kralja točno v trenutku, kadar bom to želela.«

Mladi kralj je rad privolil, da ugotovi želji ljubke deklice, ki si jo je bil sklenil izbrati za nevesto. Dvojica se je hitro vrnila v palačo, v katero sta mogla stopiti, ne da bi ju bil kdo videl.

Najlepša je naglo odvedla kraljeviča v nerabljeno sobo; brzo mu prinese kraljevsko odelo in krono, da si ju nadene. Potem mu da še poslednja navodila, da se naj pokaže na balkonu v določenem času; sama pa gre v sobo prvega ministra, da zve, kako se dogodki razvijajo.

Tu zazna v svoje zadoščenje, da je ljudstvo jako jezno, ker se njihov kralj ni prikazal ob zadnjem državnem službenem opravilu, da ne marajo kratkomalo več verjeti v kraljevičevo bolezen, o kateri so poročali; zve tudi, da se že zbira mogočna množica pod balkonom kraljeve palače in zahteva od njega, naj se pokaže.

»Edino, kar se da še storiti,« zavpije obupani prvi minister, »je, da jim končno priznamo resnico in jih prosimo, naj vzamejo vas za kraljico namesto njega.«

Ravno to se je prav dobro strinjalo z načrtom Najlepše; privolila je, da so jo oblekli v kraljevsko obleko z zlato krono na glavi. Prvi minister stopi smelo na balkon in govori razburjenemu ljudstvu. Pri-poveduje mu vso povest o kraljeviču, ki je nenadoma izginil, in o varljivi igri, ki jo je igral toliko let. Potem, vodeč Najlepšo naprej, prosi zbrano množico, naj sprejme njo za kraljico.

Toda vkljub temu, da je ljudstvo gledalo na Najlepšo z občudovanjem in veseljem, ni bilo zadovoljno. Vpilo je resno, vendar pa v mirnejšem glasu: »Ne! Ne! Dajte nam našega kralja z zlatimi prsti! Najdite nam našega kralja in naj bo ta lepa devojka njegova nevesta; potem jo hočemo sprejeti kot svojo kraljico!«

Tu stopi Najlepša sama k ograji balkona in reče: »Kar zahtevate, vam lahko dam; zakaj jaz, dete Kukavica, sem našla vašega dolgo

pogrešanega kraljeviča. Poglejte ga in pozdravite ga kot kralja Veselje dežele!»

V tem trenutku stopi mladi kralj naprej na balkon, oblečen v kraljevo obleko, s krono, posejano z biseri, na glavi, toda bosonog. Ko ga ljudstvo zagleda in vidi, da ima v resnici zlate prste, je bilo polno veselja in ga je pozdravljalo z oglušujočimi pozdravi.

Ko prime Najlepšo za roko in jo postavi poleg sebe, vpije množica kakor en glas: »Naj živi dolgo kralj Zlatoprst! Dolgo naj živi njegova izvoljena nevesta, lepo dete Kukavica!«

Tako je zopet zavladala radost v Veseli deželi. Lahko ste pričani, da je bil sedaj na veliki dan, ko se je Najlepša poročila z novim kraljem, stari prvi minister jako srečen, še bolj pa pazljiv. Povabila je poslal vsem sosednim vilam. Prvo povabilo je bilo naslovljeno celo na hudobno vilo, tako da ni imela nobenega povoda več, da bi kovala še nadalje spletke in nakane.

Deček in solnce.

Dobro jutro, solnček!
Kje si se mudil,
da tako si pozno
čez goré prilil?

Ali teti luni
tam si krajšal čas,
ali k zlatim valčkom
morskim šel si v vas?

„K zlatim valčkom morskim
nisem stopil v vas;
tudi k teti luni
ne za kratek čas.

V daljnem kraju rože
prelepó cvetó,
so pri njih ostali
žarki za goró.

Tam iskal sem žarkov,
skupaj sem jih zbral;
da ustrežem tebi,
sem ti jih poslal.

Ne zameri, deček,
da sem se zamudil,
saj zato pozneje
si se ti prebudil!“

Srečko Kosovel.

